

STRAFFE TOEREN (1820 - 1824)

Gesprokkeld en vertaald uit de Mémorial de la Ville de Gand 1790 -1830 van Prosper Claeys, Gent, 1902. Met hier en daar een klein kommentaartje ter verduidelijking.

Buikspreker aan de eer in de universiteit

In 1820 verleent de 'Sénat académique de l'Université' (de academieraad) een zilveren eremedaille aan de buikspreker Alexandre. Die medaille was de voorloper van de huidige eredocoraten. Velen waren van oordeel, zo schrijft Claeys, dat de pas opgerichte universiteit beter de verdiensten zou eren van personen actief in het universitaire onderwijs dan aan iemand wiens prestaties, hoe buitengewoon ook, thuishoren op de voor.

Soldaat ter dood gebracht

Een ter dood veroordeelde soldaat werd geëxecuteerd op het Sint-Pietersplein in tegenwoordigheid van het hele garnizoen. Onnodig te vermelden ('est il nécessaire de le dire') dat dit triestig spektakel een menigte nieuwsgierigen aantrok.

Lawaai in de Opera en op de Kouter

De beroemde Parijse acteur Talma treedt op in stukken van Corneille en Racine. Hoewel de toegangsprijzen verdubbeld werden, groot succes ... tot de trommels en trompetten van de dagelijkse militaire taptoe op de Kouter beginnen te klinken. Talma en zijn gezelschap stoppen midden een scène. Nooit meegemaakt: bij gewone voorstellingen gaan de acteurs door hoewel ze vrijwel onverstaaanbaar zijn.

Nieuwe diligence

Grote volkstoeloop op de Korenmarkt waar een nieuwe diligence gaat vertrekken om de dienst Gent - Brussel - Gent te verzekeren. Het voertuig dat 19 passagiers kan vervoeren, wordt bewonderd om zijn elegantie, robuustheid en comfort. Het vertrek en de aankomst van de diligences op de Korenmarkt vormde altijd al een attractie, net als dat van de barge aan de Brugsepoort.

Tehuis voor invalide arbeiders

Een petitie wordt gericht aan de gemeenteraad om een tehuis (hospice) op te richten voor invalide arbeiders. De kosten zouden moeten gedragen worden door de industriëlen en proportioneel zijn aan het aantal werklieden in hun fabriek. Dit voorstel dat een eerste stap zou vormen tot het inrichten van arbeiderspensioenen (pensions ouvrières, hier veeleer verzekering tegen arbeidsongevallen) wordt verworpen.

Tabaksdoos als prijs voor paardenwedrennen

Een paardenwedren wordt ingericht langsheen de Brugsevaart. De vijftien deelnemers strijden hevig om de eerste prijs: een tabaksdoos in verguld zilver. Sindsdien werd een flinke stuk weg afgelegd, commentarieert Claeys en hij geeft de bedragen op van de aanzienlijke stadssubsidies waarop de paardenkoersen vanaf 1838 ingericht in Sint-Denijs-Westrem mochten rekenen.

Buskruit in de Rabottorens

De gemeenteraad beslist dat handelaars en particulieren buskruit mogen stapelen in de Rabottorens. Dit depot dat tot 2000 kg van dit gevaarlijk goedje bevatte, bleef niet lang bestaan. Het werd kort nadien overgebracht naar het Spanjaardenkasteel.

Zonsverduistering ... niets nieuws onder de zon

Op 7 september 1822 verzamelden de Gentenaars zich in de straten om een door de geleerden aangekondigde zonsverduistering te bewonderen. Ze voorzagen zich daarvoor van verrekijkers met min of meer gezwarte glazen en allerlei astronomische instrumenten van eigen makelij. Het werd een ontgoocheling: er was nauwelijks iets van te merken.

Acrobaat wandelt tegen plafond

In het 'grand théâtre' (de opera) verandert een vlieg - man (homme - mouche) van kostuum terwijl hij over het plafond van de zaal wandelt, hoofd naar beneden. Hij eet en speelt op een trommel. Dergelijke voorstellingen waren toen regel in 'notre grand théâtre' ondanks de protesten 'des personnes de goût'.

Uitreiking van prijzen tijdens banketten

Tijdens het traditionele banket ter afsluiting van de wintertentoonstellingen van de verenigingen van land- en hofbouwkunde reiken burgemeester en schepenen de eremedailles uit. De vele winnaars in het alsmaar stijgend aantal specialiteiten bracht echter mee dat men op den duur moest afzien van die uitreikingen tijdens een banket. 'Nous avons tenu à le rappeler', schrijft Claeys,

blijkbaar niet zonder bijbedoelingen.

Gent – Brussel per diligence in drie uur

De diligence van directeur Seghers van de gelijknamige vervoerfirma legt dat traject af in drie uur, stop (relais) om van paarden te wisselen inbegrepen. Hij won daarmee een wedstrijd die hij zelf had uitgeschreven en werd beloond met twee vaatjes wijn. Dergelijke weddenschappen werden regelmatig ingericht. Deze ‘assaults de vitesse’ werden verboden door de gouverneur van Oost-Vlaanderen, maar de gevaarlijke koersen bleven doorgaan.

Stakers in de gevangenis gegoid

Na een staking van de textielververs worden meerdere stakers veroordeeld tot gevangenisstraffen van één tot twee maanden. Stakingsleiders (‘Belhaemels en Aenstokers’) konden tot twee à vijf jaar veroordeeld worden.

Plechtige huldiging van een academielaureaat

Jan – Baptist Maes, beter gekend als Maes - Canini, komt in Gent aan uit Antwerpen waar hij de grote prijs schilderkunst van de academie behaalde. Hij wordt ontvangen door zijn Gentse collega’s, professoren en academieleerlingen, begeleid door de muzikanten van de maatschappij Sinte-Cecilia, door de drie schuttersgilden en de schermersgilde, de rederijkers van de Fonteine (de Fonteinisten) en de leden van de Koninklijke Vereniging voor Schone Kunsten, kortom ‘le tout Gand’. Die halen de laureaat af aan de Antwerpsepoort (Dampoort) en begeleiden hem stoetsgewijs naar het stadhuis. Receptie door de autoriteiten met overhandiging van een gouden medaille. Daarna in stoet naar de stedelijke academie waar nog een medaille overhandigd wordt. ’s Avonds feestelijke verlichting, feestgedichten en gezangen, chronogrammen en banket.

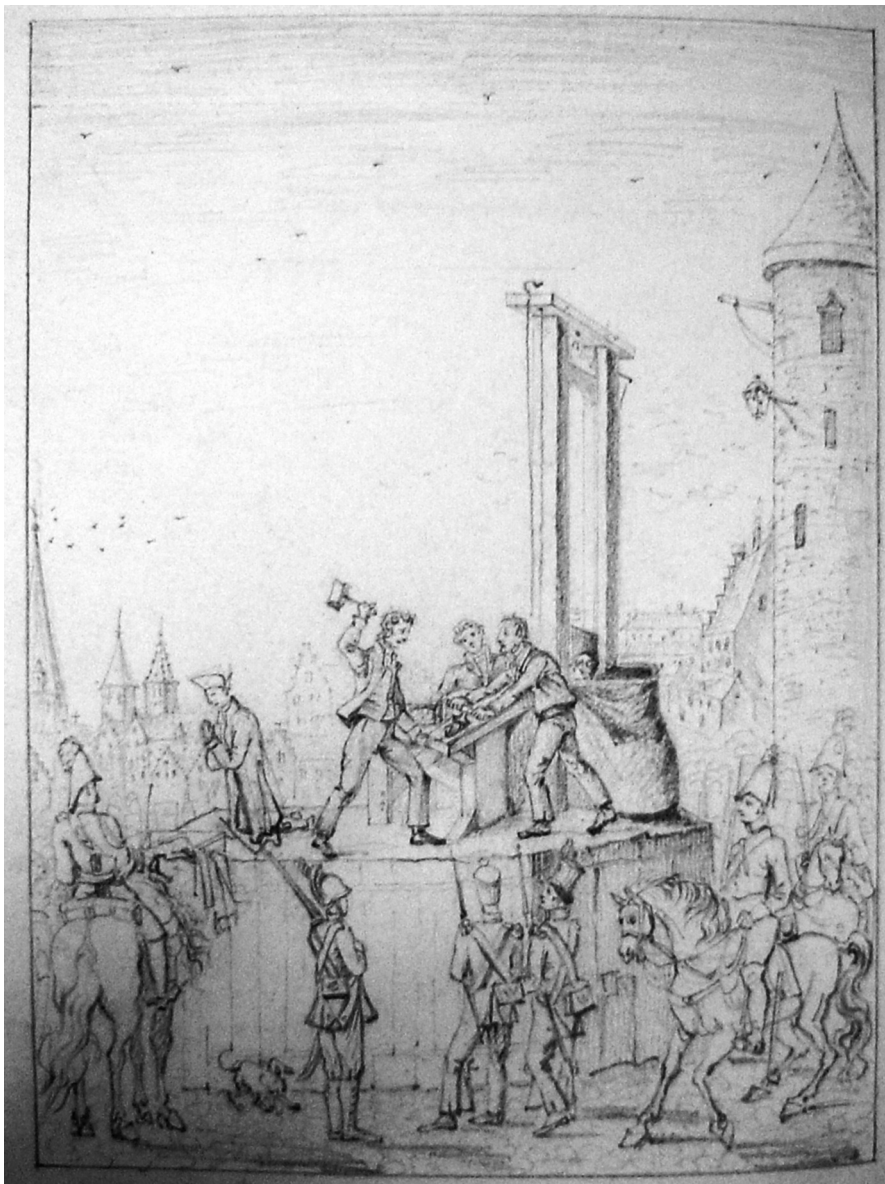
Genezend reukpoeder

De Gazette van Gent en Le Journal de Gand citeren in hun annonces de wondere genezingen te Gent verwekt door het reukpoeder (poudre odorante) van de Amerikaanse dokter Laeyson. Dit poeder bezit de eigenschap het gezichtsvermogen te versterken, te bewaren en zelfs terug te bezorgen. Het volstaat de geur door de neus op te snuiven en het flesje een tijdje voor de ogen te houden.

Hand afgehakt en ter dood gebracht

Een ter dood veroordeelde oudermoordenaar wordt geblinddoekt op de Vrijdagmarkt gebracht. Vooraleer hem te doden kapt de beul zijn rechterhand

af. Het 'slachtoffer' was een klein gebocheld mannetje amper 23 jaar oud. Het was de laatste terechtstelling van dit type in Gent.

Terechtstelling op de Vrijdagmarkt van Van Butsele Lievin uit Etikhove in 1822
(A. Callion boek X, UGent).

Jubilerende schoenmaker

Meer dan driehonderd schoenmakers uit Gent en omliggende vieren de grote jubilee van Pieter Fréchier, hun confrater in Sint – Crispijn (schutspatroon van de schoenmakers). Deze was vijftig jaar lid van de schoenmakersgilde en had zijn beroep aldoor uitgeoefend in dezelfde buurt. Er werd een stoet gevormd met vier ‘praalwagens met maagdekens en Mamelukken’, een solemnele mis gevierd, gevolgd door een banket en bal in de guingette ’t Strop buiten de Heuvelpoort. Daarna trok men gezamenlijk naar de feestelijk versierde en verlichte buurt waar de schoenmaker woonde, om er serenades te geven en te aanhoren, etc. Alle huurrijtuigen werden die dag in beslag genomen door de schoenmakers. Dit in zijn genre uniek feest bracht de hele stad op de been.

Groot feest van de confrerie van O.L. Vrouw ter Rive

De broederschap Onze Lieve Vrouw ter Rive op Sint-Pieters viert haar vijfhonderdjarig bestaan. Er wordt een processie (of eerder stoet) gevormd met driehonderd in het wit geklede meisjes en met de muziekkapellen van het 17de linie infanterieregiment en Sinte Cecilia, alle broederschappen van de verschillende Gentse parochies, de onvermijdelijke schutters- en schermersgilden plus de Fonteinisten en de Vrije Schippers. De kinderen beelden historische en religieuze taferelen uit. Soldaten van het garnizoen vormen de escorte. ’s Avonds wordt het hele Sint-Pieterskwartier verlicht.

Ekkergem kermis

Ekkergem kende in die tijd een van de belangrijkste wijk (parochie) kermissen. De Koolkappers richtten een hele reeks bals in en allerhande wedstrijden: dans, ‘kuiipkensteken’, kaarten, bollingen, zang, fluiten, raadseltjes maken en daarbij nog een roeiwedstrijd op de Brugse Vaart. Dat werd allemaal bekroond met de nodige medailles. Enkele voorbeeldjes: ‘Eene zilvere Medaille voor dengene die het beste Raadsel zal zeggen. Drie zilvere Medaillien: een voor het best zingen, eene voor het schoonst schuifelen en eene voor het kluchtigste liedeken te zingen’.

Viering van de nieuwe directeur

De Berg van Barmhartigheid (bank van lening, lommerd) in de Abrahamstraat verwelkomt zijn nieuwe directeur. Alle huizen in de buurt worden verlicht: dit betekent dat één of meer kaarsjes of olielampjes aan de vensters aangestoken worden. In die tijd organiseerden de bureu bij een gelukkige gebeurtenis in een familie steevast feest: de straten werden versierd, stoeten ingericht, serenades en banketten gegeven. Claeys noteert er bij dat dergelijke gebruiken in zijn tijd (rond 1900) niet meer bestonden.

Bedelaars en vagebonden

Drie schepen met ongeveer 150 Oost-Vlaamse bedelaars en vagebonden passeren door de stad. Ze zijn op weg naar de Antwerpse Kempen waar ze ingezet worden in de bewerking van de woeste heidegronden. In die tijd werden de bekende landloperkolonies van Wortel en Merksplas ingericht

Karossen klem (of bijna)

Een koetsier die volk naar het theater gevoerd had, ziet aan het uiteinde van de Zonnestraat bij de Veldstraat een diligence getrokken door drie paarden in de tegengestelde richting opdoemen. De diligence moet achteruit (geen gemakkelijke klus!). Claeys noteert dit voorvalletje om aan te geven hoe nauw sommige belangrijke straten waren in die tijd. Naast de Zonnestraat waren ook de Brabantdam en de Voldersstraat op sommige plaatsen amper vier meter breed.

Hoogbejaarde burgemeesters

Groot banket in de Cavalcade- en Troonzaal van het stadhuis ter gelegenheid van de eedaflegging van de nieuw aangestelde burgemeesters. Onder de belangrijkste: De Bare van Lokeren en Van Remoortere van Oudenaarde, respectievelijk 89 en 92 jaar oud.

Protest tegen examenuitslagen

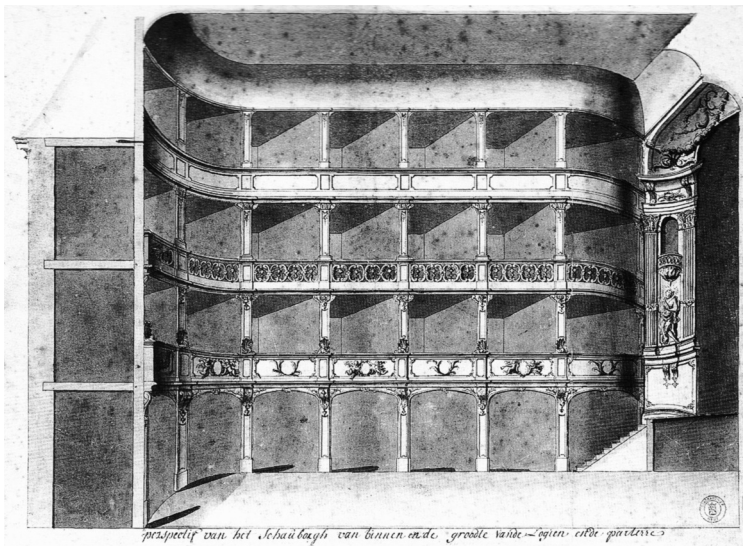
De Gazette van Gent publiceert een lange brief van een huisvader die het feit aanklaagt dat zijn zoon in een privéschool de eerste prijs voor wiskunde niet kreeg, prijs waarop hij meende aanspraak te maken. In die tijd gebeurde het frequent dat dergelijke brieven in de dagbladen opgenomen werden.

Brand blussen anno 1824

We kunnen ons nauwelijks voorstellen hoe men brand kon blussen in een tijd dat er nog geen spuitwagens en krachtige spuitpompen bestonden. Ziehier hoe men dat met een nieuw reglement (28 oktober 1824) probeerde aan te pakken. De persoon die als eerste de brand komt melden, krijgt een vergoeding: één gulden overdag en anderhalve 's nachts. Onder de metselaars, dakwerkers, loodgieters en timmerlieden die als eersten hulp komen bieden, krijgen er vijfentwintig een vergoeding berekend volgens verdienste. De burens, tien aan elke kant van het brandend huis en twintig aan de overzijde van de straat, moeten alle mogelijke bakken en emmers met water gevuld voor hun deuren zetten. Deze dienen om de spuiten te vullen. Ze moeten de vensters op de eerste verdieping verlichten. De voorbijgangers worden opgeroepen om twee rijen te vormen: de ene om gevulde waterremmers door te geven tot aan de

pomp, de andere rij om te lege emmers terug te laten keren. Karren worden opgeëist om tonnen en kuipen te halen bij de brouwers en om ze van en naar de dichtstbijzijnde waterloop te voeren.

't vervolgt

Perspectief van het Schauborgh van binnen en de grootte vande Logien ende parterres.
(SAG, Atlas Goetghebuer).

Schouwburg

Prosper Claeys had een voorliefde voor het theatergebeuren. Hij publiceerde een nog steeds documentair waardevolle driedelige *Histoire du théâtre à Gand*. Daarnaast kon hij het niet laten in zijn *Mémorial de la Ville de Gand* dat hier aan bod komt, allerlei anekdoten uit de toneel- en muziekwereld op te nemen, vooral uit de opera, het 'grand théâtre'. In 1822 had Gent al wel een 'schauborgh' aan de Kouter, maar die had uitwendig bijlange de allure niet van het operagebouw dat Louis Roelandt in 1837 – 1842 liet bouwen aan de toen pas aangelegde Schouwburgstraat. Inwendig had het gebouw toch wel al alles wat er bij zo'n zaal hoort. Daarvan getuigt een doorsnede uit ca. 1774 bewaard in het Stadsarchief Gent (pentekening met grisaille, Atlas Goetghebuer).